

RAFIQ QURBANOV

Bakı Dövlət Universitetinin dosenti

E-mail: TarixVeOnunProblemleri@gmail.com

**AZƏRBAYCAN NEFT MAŞINQAYIRMA SƏNAYESİNDƏ QARŞIYA ÇIXAN
NÖQSANLARVƏ ONLARIN ARADAN QALDIRILMASI YOLLARI
(XX əsrin 60-cı illəri)**

Açar sözlər: neft, sənaye, elm, texnika

Ключевые слова: нефть, промышленность, знание, техника

Key words: oil, industry, science, technic

Neft maşınqayırması Respublika iqtisadiyyatının əsas sahələrindən biridir. İşin düzgün təşkili ölkənin iqtisadi potensialına müsbət təsir göstərir. Təsadüfi deyil ki, keçmiş yüzilliyin 60-cı illəri buraxılan səhvlər ölkənin iqtisadiyyatına mənfi təsir göstərmiş və iqtisadi gəstəricilərə görə Respublika birlik ölkələri arasında axırıncı yerdə qalmışdı. Ümummilli lider H.Əliyevin hakimiyyətə gəlməsi ilə neft maşınqayırması sahəsində çatışmazlıqlar aradan qaldırıldı və onu yaradan səbəblər öyrənilədi.

Hakim partiyanın (Sov.İKP) XXIII qurultayında sənayenin inkişafına mənfi təsir göstərən bəzi nöqsanlar göstərilmişdi. Xüsusilə başa çatmış elmi tədqiqatların istehsalata ləng tətbiq edilməsi, nəzəri tədqiqatlarla onların texnoloji və konstruksiya cəhətdən hazırlanması arasında əsassız əlaqəsizliyin olması, ixtiraların tətbiq edilməsinin illərlə uzadılması, hesablayıcı elektron texnikasının zəif tətbiq edilməsi və başqa cəhətlər göstərilmişdi. Halbuki hesablayıcı və idarəedici maşınlardan istifadə edilməsi nəinki istehsal texnologiyasında, həm də iqtisadiyyatda, planlaşdırmada, uçot işində, layihə-konstruktor məsələlərinin həllində və elmi tədqiqatların özündə böyük irəliləyişə doğru aparırdı (1-səh.67). Sənayeni idarə etmək sahəsində həyata keçirilmiş yenidən qurma və sahə nazirliklərinin təşkil olunması elmi işlərin tezliklə istehsalatda tətbiqi üçün əlverişli şərait yaratmasına baxmayaraq, elmə, onun nailiyyətlərinin xalq təsərrüfatında tətbiqinə nazirliklərin, partiya və dövlət orqanlarının da diqqətini artırmaq lazım gəlmişdi.

Elm təcrübəni yeni ideyalarla, yeni texnika və texnologiya ilə nə qədər səmərəli təmin etsə, xalq təsərrüfatında texniki tərəqqinin sürəti bir o qədər yüksək olar. Elə buna görə də bu istiqamətlərdə yaradıcı axtarışlar aparılmalı, texniki siyasətdə geniş perspektiv olmalıdır. Elmin məqsədi xalqın maddi və mənəvi sərvətlərini artırmaq, insanların həyatını daha da yaxşılaşdırmaqdan ibarətdir.

Qarşıya çıxan bu nöqsanlar Azərbaycan neft sənayesində də mövcud idi. 60-cı illərin əvvəllərində respublika, neft maşınqayırma sənayesinin inkişafına kapital qoyuluşu demək olar ki, yarıtmaz vəziyyətdə idi. Məsələn, B.Sərdarov adına zavod sexinin tikintisi planı 1962-ci ilin II ayı ərzində 85,8 faiz yerinə yetirilmişdi. 1963-cü ilin yanvarın 1-ə qədər tikinti-quraşdırma işlərinə ayrılan 3.170 min manatın yalnız 627 min manatı və ya 28 faizi mənimsənilmişdi (2-bağ, 4, vər.11). Bütün zavodlarda və tökmə sexlərində istehsal proseslərinin mexanikləşdirilmə səviyyəsi aşağı vəziyyətdə idi. Bu ən adi mexanikləşdirmə vəsaitlərinin olmaması ilə izah edilirdi. Əsas fəhlələrin mexanikləşdirilmiş əməklə əhatə olunmasının orta səviyyəsi 47,7 faiz təşkil edirdi. (2-vər.43). Əsas işlərdə mexanikləşdirilmiş əməyin səviyyəsi ümumi

Tarix və onun problemləri, № 3 2013

əmək məsrəfinin 25,5 faizini, istehsal proseslərinin mexanikləşdirilməsi və avtomatlaşdırılması səviyyəsi isə 35,9 faiz təşkil etmişdi.

Mövcud tökmə sexlərinin az güclülüyü ilə əlaqədar olaraq istehsal proseslərinin kompleks mexanikləşdirilməsi iqtisadi cəhətdən məqsədəuyğun deyildi. Buna görə də kompleks mexanikləşdirmə planları hazırlanarkən əsas diqqət ən adi mexanikləşdirmə vəsaitləri hesabına ən ağır zəhmət tələb edən proseslərin mexanikləşdirilməsinə yönəldilmişdi. Respublika hökumətinin "Respublikanın rayonlarında sənaye istehsalının vəziyyəti və onu daha da inkişaf etdirmək tədbirləri haqqında" 21 iyun 1963-cü il (4445-№) tarixli qərarının yerinə yetirilməsinin gedişi yoxlanılmışdı.

Kimya maşınqayırmasında da eyni vəziyyət yaranmışdı. Dövlət tapşırıqları kəsirlə yerinə yetirilirdi. Montin adına Bakı kimya maşınqayırma zavodunun yenidən qurulma layihəsi 1964-cü il iyulun 28-də respublika XTŞ rəhbərliyi tərəfindən təsdiq olunaraq, layihə tapşırığının hazırlanması "Qiproazneft" institutuna göndərilmişdi. (3-ış 602,vər.3).

1965-ci il yanvarın 1-i üçün layihə tapşırığı 80 faiz yerinə yetirilmişdi. SSRİ AXTŞ-nın 50 №-li qərarının 2 №-li qeydində 1965-ci il Azərbaycan Respublikası üçün I milyon manat, o cümlədən tikinti quraşdırma işləri üçün 500 min manat kapital qoyuluşu nəzərdə tutulmuşdu (3-vər.13), lakin obyektin çertyojla təmin olunmadığından xalq təsərrüfatı planı üçün 1965-ci ildə heç bir vəsait ayrılmamışdı.

L.Şmidt zavodunun yenidən qurulma layihəsi 1964-cü il oktyabrın 1-ə qədər bütün əlaqədar təşkilatlarla razılaşdırılmış, 1964-cü il dekabrın 4-də respublika XTŞ tərəfindən təsdiq edilmiş və layihə tapşırığını hazırlamaq üçün "Qiproazneft" institutuna göndərilmişdi. Göstərilən əmrin 2№-li qeydinə uyğun olaraq 1964-1965-ci il üçün B.Sərdarov adına maşınqayırma zavoduna ayrılmış kapital qoyuluşu 1965-ci ildə poladəritmə sexinin tikintisinin, onu tam gücü ilə işə salmaqla başa çatdırmağı, 1967-ci ildə isə mühəndis korpusunun tikilməsini nəzərdə tuturdu.

Bunlar nəzərə alınmaqla 1964-cü ildə kapital qoyuluşu planının yerinə yetirilməsi 65 faiz, tikinti-quraşdırma işləri üzrə dövlət planı 65,5 faiz təşkil etmişdi /3-vər.14/. Əsaslı işlər planının yarıtılmaz yerinə yetirilməsi əsasən respublika tikinti nazirliyinin 47 №-li tikinti idarəsinin (baş podratçılıq) pis işləməsilə izah olunmuşdu. Əmrin 2 №-li qeydində 1965-ci il üçün 2740 min manat kapital qoyuluşu, o cümlədən tikinti-quraşdırma işləri üçün 1720 min manat nəzərdə tutulmuşdu. Lakin xalq təsərrüfatı planında bu vəsait 1230 min manat, tikinti-quraşdırma işləri üçün 640 min manat ayrılmışdı. Bu da 1965-ci ildə dövlət planının yerinə yetirilməsini təmin etməmişdi. Başqa zavodlarda da məsələn, Kirov adına maşınqayırma zavodunda 1964-cü ildə kapital qoyuluşu planının yerinə yetirilməsi cəmi 52 faiz təşkil etmişdi.

Planın yerinə yetirilməsi əsasən kompleks texnoloji avadanlığın təmin edilməməsi ilə də izah edilmişdi.

L.Şmidt adına zavodun 1964-cü ildə istehsalda istifadə olunması nəzərdə tutulan yeni avadanlığı quraşdırmaq üçün boş meydançanın olmaması, zəruri instrumental hazırlığının təmin edilməməsi üzündən planın yerinə yetirilməsi, yeni texnika və müterəqqi texnologiyanın tətbiqi də mümkün olmamışdı (4-vər.205). Hansı ki, 7 illik plan tərtib edilərkən hər ildə ən azı 26 işə salınmış, 4 tikilən və layihələşdirilmiş müəssisə plana daxil edilmişdi (5- vər.2).

Poladtökmə işinin geridə qalmasını həm də belə bir fakt sübut edir ki, 1962-ci illə müqayisədə onun ümumi istehsal həcmi aşağı düşmüşdü. 1961-ci ildə ümumi məhsul istehsalı 41 faiz, polad əritmə isə cəmi 39 faiz artmışdı. Poladtökmə işinin həcmi 14,6 ton, yəni yeddi illik planda nəzərdə tutulduğundan 400 ton az təşkil etmişdi /5-vər.9/.

Yeddiillik plana əsasən BEMZ-də (Bakı elektirik maşın qayırma zavodu) 1963-1965-ci illərdə 20 ton gücü olan poladəritmə sexinin tikilməsi nəzərdə tutulmuşdu. Sonralar bu sexin 22 minton güclə B.Sərdarov adına zavodda tikilməsi qərara alınmışdı. Sexin tikilməsi üçün 1961-ci ildə smeta dəyəri 48670 min manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutuldu. Lakin, sexin tikilməsinə cəmi 5 min manat, o cümlədən tikinti-quraşdırma işinə smeta dəyəri 34338 min manat vəsait ayrılması nəzərdə tutulduğu halda cəmi 4 min manat vəsait ayrılmışdı. Nəzərə alsaq ki, sexin 1962-ci ildə 17,5 min ton, 1963-cü ildə isə 22 minton polad əridilməsi nəzərdə tutulduğu halda, layihə smeta işlərinə bu cür laqeyd münasibət göstərilməsi qənaətbəxş hesab edilə bilməzdi (5-vər.10).

Respublikanın neft sənayesi üçün yeddiillik plan hazırlanarkən qeyri-standart avadanlıq buraxan xüsusi zavodun tikilməsi nəzərdə tutulmamışdı. Lakin, 60-cı illərin əvvəllərinin təcrübəsi belə bir zavodun zəruriliyini göstərdi. Çünki respublikada tikinti işlərinin genişlənməsilə əlaqədar olaraq qeyri-standart avadanlığa tələbat ildən-ilə artmışdı.

Məsələn, 1960-cı ildə maşınqayırma idarəsi respublika sənayesinin demək olar ki, 600 sahəsi üçün 45 milyon manatlıq qeyri-standart avadanlıq buraxılışına sifariş almışdı. İdarənin imtina etdiyi qeyri-standart avadanlığın dəyəri bu rəqəmə daxil edilməmişdi (5-vər.10).

Qeyri-standart avadanlıq həm konstruksiyasına, həm də təyinatına görə ən müxtəlif məhsullar olmaqla sırf xüsusi istehsal məhsuludu. Onun hazırlanmasının müəyyən neft avadanlığı çeşidlərinin silsilə buraxılışı üzrə ixtisaslaşmış neft maşınqayırma zavodlarına tapşırılması nə istehsal, nə də iqtisadi mülahizələrdən məqsədəuyğun deyildi. Qeyri-standart avadanlıq hazırlayan ixtisaslaşdırılmış zavodlar müəssisənin texniki tərəqqisi və yeni maşınların mənimsənilməsi, bütün sahələr üzrə çeşid planının yerinə yetirilməsi, istehsalın ahəngdarlığının təşkili və s. sahələrində öz vəzifələrinin həllindən xeyli uzaqlaşdırılırdı, bu məsələləri yerinə yetirmədən isə respublikanın neft maşınqayırması sənayesinin inkişafının əsas vəzifələri yerinə yetirilə bilməzdi. Ona görə də qeyri-standart avadanlıq zavodu 20 illik planda nəzərdə tutulduğu kimi 9 ildə yox (1968-1976-cı illər), 1963-1968-ci illərdə tikilməli idi (5-vər.29).

Maşınqayırma idarəsi üzrə istehsalın artımı yeddiillik planda nəzərdə tutulduğundan yüksəkdə idi. İlk 3 il ərzində istehsalın həcmi planda nəzərdə tutulmuş 34 faizə qarşı 41,6 faiz artmışdı. 19 maşınqayırma zavodundan 18-i plan tapşırıqlarını artıqlaması ilə yerinə yetirmişdi.

Məhsul buraxılışı üzrə göstərilən nailiyyətlər əsasən avadanlığın qismən dəyişdirilməsi və daha yaxşı istifadə olunması, istehsalın təşkilinin yaxşılaşdırılması və təşkilat işinin səviyyəsinin yüksəldilməsi hesabına əldə edilmişdi.

Respublika maşınqayırma sənayesinin inkişafında müəyyən uğurlar olmasına baxmayaraq, bu nailiyyətlər yeddiillik planın kontrol rəqəmlərini yerinə yetirmək sahəsində hər şeyin qaydasında olması haqqında səhv mülahizələrə səbəb oldu. Əslində yeddiilliyin son illərində, xüsusən 1964-1965-ci illər idarənin geridə qalan sahələr içərisində olacağı təhlükəsi yaranmışdı.

Maşınqayırma müəssisələrinin inkişafında olan aşağıdakı mənfi hallar belə qorxu üçün əsas idi:

- İstehsal gücləri artımının ən mühüm məhsullar buraxılması və istehsalın ümumi artımı tələbindən geridə qalması. Bu gerilik ötən illərdə ayrı-ayrı zavodların işinə mənfi təsir göstərmiş və 1963-1965-ci illərdə daha acınacaqlı nəticə vermişdi.

Əsas nöqsan ondan irəli gəlirdi ki, yeddiillikdə əsas məhsulların buraxılması tapşırığı, istehsal gücünün artımını kifayət qədər nəzərə almırdı. Tapşırıqlar mümkün olan ləngimələri,

Tarix və onun problemləri, № 3 2013

düzəlişləri nəzərə almadan, sənaye müəssisələrinə istehsal və kadr hazırlığına, yeni güc mənimsənilməsinə vaxt vermədən müəssisələrin vaxtında tam güclə işləməsi mülahizələrinə əsaslanırdılar. Bəzi müəssisələrə kapital qoyuluşu az miqdarda ayrılmış və ya ümumiyyətlə bəzən heç ayrılmırdı. Bunun nəticəsində istehsal gücünün artırılması ləngiyirdi.

1961-ci ilin oktyabr ayında maşınqayırma idarəsi yeddillik planın 1963-1965-ci illər üçün dəqiqləşdirilmiş rəqəmlərini almışdı. Güman etmək olardı ki, buraxılmış səhvlər nəzərə alınmışdı, təəssüf ki, belə olmamışdı.

Misallar: Yeddillik plan 1963-cü ildə L.Şmidt zavodunda ildə 5000 ton armatur gücündə fontan armatur sexinin istifadəyə verilməsini nəzərdə tutmuşdu. Bu obyektin 2365 min manat, o cümlədən tikinti-quraşdırma işlərinin 3334 min manat smeta dəyəri olduğu halda 1964-cü ilin yanvar ayının 1-nə qədər müvafiq olaraq cəmi 370 və 360 min manat və ya vəsaitin 15,6 faizi və 26,4 faizi mənimsənilmişdi. (5-iş 392, v.31).

1964-cü ildə Kirov adına maşınqayırma zavodunda 120 min ədəd qazma qıfılı buraxacaq termik sexin açılması nəzərdə tutulmuşdu (5-v.32).

1965-ci ildə nəzərdə tutulmuş 120 min qazma baltası və 300 min qıfıl buraxılması üçün vəbunların istehsalının hər il artırılması haqqında SSRİ Nazirlər Sovetinin 7 dekabr 1961-ci il tarixli 912 №-li qərarına baxmayaraq 1963-cü il yanvar ayının 1-dək termik sexin tikilməsinə ayrılan vəsaitin yalnız 255 mini, o cümlədən tikinti-quraşdırma işləri üçün 161 min manat mənimsənilmiş, bu da smeta dəyərinin cəmi 9,8 və 11,2 faizini təşkil etmişdi. (5- iş 392, v.31).

Yeddilliyin dəqiqləşdirilmiş planına əsasən Mingəçevir kənd təsərrüfatı maşınqayırma zavodu 1962-ci ildəki 400 ədədə qarşı 1964-cü ildə 700, 1965-ci ildə isə 1000 ədəd universal yükləyicilər buraxmalı idi. Lakin, 1963-cü ilin yanvar ayının 1-dəki vəziyyətə görə 23 min manat vəsait mənimsənilməsi nəzərdə tutulmuşdu, bu da ümumi kapital qoyuluşunun cəmi 5 faizini təşkil edirdi. 1963-cü il üçün 300 min manat və ya smeta dəyərinin 6,8 faizi ayrılmışdı.

Deməli, yükləyicilər buraxılması üzrə dəqiqləşdirilmiş rəqəmlər də real deyildi. Avtomobil ehtiyat hissələri zavodunun yenidən qurulması işlərinin 1964-cü ildə qurtarması nəzərdə tutulmasına baxmayaraq, bu vaxtında yerinə yetirilməmiş 1965-ci ilə keçirilmişdi. 1963-cü il yanvarın 1-ə qədər 20,6 faiz vəsait mənimsənilmişdi. Lakin avtomobil ehtiyat hissələri istehsalı dəqiqləşdirilmiş plana görə 1964-cü ildə 4 milyon, 1965-ci ildə isə 6 milyon manatlıq həcmində olmalı idi. 1962-ci ildə cəmi 460 min manatlıq ehtiyat hissələri buraxılmışdı (5-v.32).

Neft maşınqayırma sənayesinin inkişafına digər iri nöqsanlarda təsir göstərmişdi:

- bütün səylərin ümumi məhsul buraxılışı üzrə cari planların yerinə yetirilməsinə yönəldildiyi halda, istehsal gücünün artmasının geridə qaldığı şəraitdə istehsalın artmasının yüksək sürəti zavodların işində onların inkişafı gedişinə qorxu törədən və bəzi problemlərin həllinin zəruriliyini müəyyən edən bir sıra nöqsanlara səbəb olmuşdu. Bu nöqsanların mahiyyəti belə idi:

a) Ən mühüm məhsullar üzrə planın müntəzəm olaraq yerinə yetirilməməsi; b) buraxılan məhsulun keyfiyyətinə istehlakçıların ciddi iradları; v) xüsusilə perspektiv xarakterli işdə təşkilati və texniki tədbirlərin tətbiqi işindəki gerilik. (Bunlar ixtisaslaşdırma, istehsal proseslərinin, həm də ayrı-ayrı sahələrin və sexlərin avtomatlaşdırılması və mexanikləşdirilməsi məsələləri idi); q) instrumental və təmir təsərrüfatının əsas istehsalının inkişafdan geri qalması. Bu gerilik məhsulun keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və əmək məhsuldarlığının daha da artırılması üçün ən ciddi əngəl idi. Aşağıdakı rəqəmləri göstərmək kifayətdir ki, yeddillik ərzində (1959-1965) istehsalın həcmi 86 faiz, instrumental sexlərin işçilərinin sayı 14 nəfər, təmir sexlərinin işçilərinin sayı isə cəmi 3 nəfər artmışdır (5-v.36).

Zavodlarda konstruktor, texnoloji və təcrübə bazalarının gücləndirilməsinə dair hökumətin qərarları yerinə yetirilmirdi.

d) bir sıra illər ərzində zavodlar ahəngdar və sabit istehsal yarada bilməmişdi, istehsal gah yaxşılaşmış, gah da yenidən pisləşmişdi.

Bu təkcə maddi-texniki təchizat və təşkilati işlərdəki nöqsanların nəticəsi deyildi. Zavodların əsas işlərdən uzaqlaşdırılıb müxtəlif sifarişləri yerinə yetirməsi də bu işə təsir göstərmişdi. Bu xüsusilə qeyri-standart avadanlıq, respublika zavodlarının avadanlığı üçün ehtiyat hissələri hazırlanmasına və əsas məhsulun ziyanına olaraq təcili şəkildə icra olunan müxtəlif işlərə aid idi.

Dörd il ərzində (1961-1965) istehsalın ümumi həcmi 55.5 faiz artığı halda əlavə işlərin həcmi 1958-ci ildəki 5,7 milyon manatdan 1962-ci ildə II milyon manata qədər, yəni 92 faiz artmışdı (6.s.97).

Belə vəziyyətdə yeni tikintilər və neftayırma, kimya və digər sənaye sahələrinin mövcud avadanlığı üçün ehtiyat hissələri hazırlayan qeyri-standart avadanlıq zavodunun yaradılması məsələsi meydana çıxmışdı.

e) kadrların hazırlanması və möhkəmləndirilməsi işi pis təşkil olunmuşdu. Bu işə ilk növbədə zavodlarda zəruri mənzil fondunun, yəni yataqxanaların olmaması və əmək haqqının aşağı olması ilə əlaqədar olan işçilərin axıcılığı mane olurdu. 1961-ci ildə 4309 adam işə qəbul olunmuş, 4643 nəfər fəhlə işdən çıxarılmışdı (5-v.37).

İxtisaslı və yaşlı mühəndis-texniki işçilərin zavodla müqayisədə əmək haqqının daha yüksək və işin rahat olduğu institutlara və digər təşkilatlara getməsi tez-tez müşahidə olunurdu. Təkcə L.Şmidt adına, Kirov adına və KMZ (Keşlə maşınqayırma zavodu) zavodlarından 9 nəfər təcrübəli mütəxəssis işdən getmişdi (5-v.37,38). Avadanlığın vaxtında dəyişdirilməməsi, zəif məhsul itkiləri, istehsalın təşkili, istehsal və əmək ehtiyatlarından düzgün istifadə edilməməsi və digər səbəblər də neft maşınqayırma sənayesində ciddi nöqsanlar yaratmışdı (7, s.110).

Respublikanın ağır sənaye sahəsində qarşıya çıxan bu nöqsanlar təkcə neft maşınqayırma sənayesinə yox, ümumilikdə ölkə iqtisadiyyatının inkişafına mənfi təsir göstərmişdi. Təsədüfi deyildi ki, ulu öndər H.Əliyevin respublikada hakimiyyətə gəlişinə qədər respublika ittifaq dövlətləri sırasında iqtisadi göstəricilərinə görə axırıncı yerlərdə gedirdi.

H.Əliyevin hakimiyyətə gəlişindən sonra respublikanın iqtisadi potensialı, imkanları və iqtisadi göstəriciləri təhlil olunaraq, respublikanın iqtisadi inkişaf strategiyası hazırlandı. Nöqsanlar aşkar olunmaqla, onların aradan qaldırılma yolları təhlil edildi. Kadr və əmək ehtiyatlarına ciddi yanaşıldı. Digər sahələrdə olduğu kimi neft sənayesində də iqtisadi inkişaf təmin olundu. Respublika qabaqcıllar sırasında öz yerini tutdu.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

1. Sov.İKP XXIII qurultayının materialları. Bakı, Azərnəşr, 1966, səh.67
2. Azərbaycan Respublikası MDA, F 3038, c.4, bağ.4, v.11, 43
3. Azərbaycan Respublikası MDA, F 3038, c.1, iş 602, v.3, 13, 14
4. Azərbaycan Respublikası MDA, F 3038, c.1, iş 592, v.205
5. Azərbaycan Respublikası MDA, F 3038, c.1, iş 392, v.2,9,10,29,31,32,36,37,38
6. AMEA Xəbərləri (Tarix, Fəlsəfə, Hüquq), Bakı, Elm, 2010, №1-2, səh.96-103.
7. BDU-nun Xəbərləri (Humanitar), 2010, № 1, səh.109-115

РАФИГ ГУРБАНОВ*доцент, БГУ***ИМЕЮЩИЕСЯ В НЕФТЯНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ АЗЕРБАЙДЖАНА
НЕДОСТАТКИ И ПУТИ ИХ УСТРАНЕНИЯ (60 годы XX века)**

Нефтяное машиностроение одна из ведущих отраслей экономики республики. Правильная организация работы в этой отрасли оказывает положительное влияние на экономической потенциал страны. Неслучайно, что в 60 годы прошлого столетия просчеты, допущенные в этой отрасли оказали отрицательное влияние на экономику, и по экономическим показателям республика оказалась на последних местах среди союзных республик. После прихода и руководству Азербайджаном общенационального лидера Г.Алиева, так же как и в других отраслях в нефтяном машиностроении были изучены и устранены недостатки.

RAFIQ QURBANOV*Baku State University***THE LACKS AND THE WAY IT RESOLVING IN OIL PETROLEUM
INDUSTRY (in the 60 years of the XX country)**

The oil petroleum machine production is one of the lider sphere of the economic of the country. Correctly, organization of the work in this sphere affected negatively influence on economical potential of the country. It is not circumstance that the mistakes that has been made in this sphere in 60, of the last century, affected negatively to economy, and our republic was in the low ranks for its economical indicators. After coming to reign by Azerbaijan national lider H.Aliyev's and also in different sphere in oil machine production were investigated and resolving of the lacks.

Rəyçilər: t.e.n.A.Q.Hüseynova, t.e.d.R.C.Süleymanov***Bakı Dövlət Universiteti Qafqaz tarixi kafedrasının 04.10.2013-cü il tarixli iclasının qərarı ilə çapa məsləhət görülmüşdür (pr. №1).***